

Sant Vicent.
Una de les xilografies
reproduïdes al llibre
de Ricard Blasco
de la col·lecció
«Els quaderns»
de l'editorial Gorg.

ESTUDIS RECENTS SOBRE LITERATURA MEDIEVAL I POPULAR

per Josep Massot i Muntaner

BIBLIOGRAFIA TEOLÒGICA CATALANA

Fa ben pocs mesos ha aparegut, amb data de 1973, la *Miscel·lània Bartomeu M. Xiberta*, preparada per la Facultat de Teologia de Barcelona, Secció de Sant Pacià, que correspon al fascicle II del volum XLV (1972) d'«Analecta Sacra Tarraconensis». A més dels articles referents al P. Xiberta —entre els quals cal assenyalar d'una manera especial els *Records entorn de la teologia a Catalunya, 1925-1936*, de Joan-Baptista Manyà—, ens hi interessa particularment la *Bibliografia teològica catalana, 1966-1970 (I)*, publicada per mossèn Josep Perarnau, amb un total de 1.109 números. Perarnau, no té «pretensions de totalitat» —de fet, no costa gaire de trobar llacunes, alguns cops greus, a les seves fitxes bibliogràfiques, sobretot pel que fa a les ressenyes indicades—, però la seva tasca —que parteix d'un concepte molt ampli de «teologia»— és molt d'agrair i resultarà útil tant als teòlegs professionals com als historiadors, i ben en concret als historiadors de la literatura. L'esquema d'aquesta primera part és el següent: Aportacions generals, Estudis relatius a la teologia als Països Catalans (estudis bibliogràfics, amb atenció especial a arxius i biblioteques), estudis sobre teologia en el curs de la història dels Països Catalans (sobre religions precristianes, sobre el cristianisme, sobre la comunitat jueva medieval), tesis i tesines. Un índex alfabètic final facilita la consulta del repertori. Desitgem continuïtat a l'esforç de mossèn Perarnau.

DOS NOUS VOLUMS D'«ELS NOSTRES CLÀSSICS»

L'Editorial Barcino ens acaba d'oferir dos nous volums —el 105 i el 106— de la col·lecció «Els Nostres Clàssics»: la continuació dels *Furs de València* i l'inici de l'edició de la traducció quatercentista de la *Divina Comèdia*

Germà Colon (foto: Toni Vidal).

(tots dos apareguts a Barcelona, 1974).

El segon volum dels *Furs de València*, a cura de Germà Colon i Arcadi Garcia, en publica el final del llibre I i tot el llibre II. Hom hi ha donat molta més importància a l'anomenat manuscrit A (de l'Arxiu de la Catedral de València), que només pogué ésser utilitzat a l'aparat complementari del volum primer. No cal que insistim sobre les característiques i l'interès d'aquesta edició, donat que Josep M. Font i Rius en parlà amb prou competència a «Serra d'Or» (març 1971, pàg. 43). Cal assenyalar, però, que, sense oblidar l'aspecte jurídic dels *Furs*, hom ha dedicat una atenció especial a l'aspecte lingüístic, objecte d'una anotació feta amb una erudició poc freqüent a «Els Nostres Clàssics».

Annamaria Gallina, que ja era coneguda per una Gramàtica catalana per a italians, per diverses edicions a «Els Nostres Clàssics» i per articles sobre relacions entre Itàlia i Catalunya, comença ara la publicació de la versió catalana de la *Divina Comèdia* feta pel vigatà Andreu Febrer al co-

mençament del segle XV. Aquesta versió, la primera feta en vers i una de les tres més antigues del poema de Dant, actualment conservada en un sol manuscrit (El Escorial II L 18), havia estat editada íntegrament el 1878 per Gaietà Vidal i Valenciano. El text de Vidal, però, no era del tot satisfactori i ens hem d'alegrar que «Els Nostres Clàssics» ens posi altre cop a l'abast la versió de Febrer en una edició acurada i ben anotada, acompanyada —fent una felicitat excepció als costums de la col·lecció— de l'original italià. Aquest primer volum conté només els setze primers cants de l'*Infern*, corresponents a les 92 primeres pàgines de l'edició de Vidal i Valenciano (que té un total de 596 pàgines). Cal esperar que la publicació pugui continuar a bon ritme.

Aquest primer volum de la *Divina Comèdia* conté, encara, una introducció de 48 pàgines, que s'ocupa amb una certa rapidesa de Florència a l'època de Dant, de Dant Alighieri, de la «Divina Commedia», de la difusió de la «Divina Commedia» a Catalunya, d'Andreu Febrer (amb dades biogràfiques noves), de la traducció catalana de la «Divina Commedia» (fidelitat, vàlua, llengua, metre, data), dels seus manuscrits i les seves edicions anteriors i, finalment, del criteri de la present, que segueix escrupolosament el manuscrit únic, corregint només quan és evident que hi ha una errada. És llàstima que Annamaria Gallina no hagi pogut incorporar al seu text la notícia que el treball d'Antoni M. Badia i Margarit que cita en alguns indrets ha estat incorporat a *La llengua catalana ahir i avui* (Barcelona 1973), revisat i modificat a la vista del manuscrit.

«EL DIABLE, EL SAGRISTA I LA BURGUESA»

El 1912, Ernest Moliné i Brasés publicà un text català que hom ha considerat un dels pocs fa-

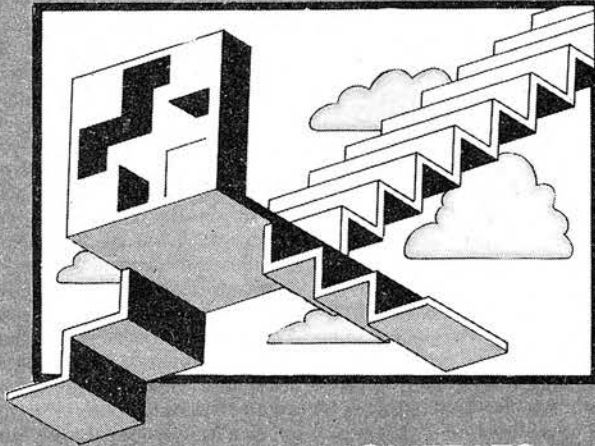
bliaux conservats a Catalunya. El manuscrit que Moliné utilitzà, perdut durant molt temps, és ara el ms. 1957 de la Biblioteca de Catalunya i Gabriel Oliver, catedràtic de la Universitat de Barcelona, ha tingut la bona pensada d'editar-lo altre cop, comentar-lo lingüísticament i assenyalar els problemes literaris que planteja, sovint en contraposició amb els qui se n'havien ocupat anteriorment (especialment Joaquim Marco i Lluís Alpera). L'article d'Oliver, *El diable, el sagristà i la burgesa* (sic): *Fragmento de un texto catalán del siglo XIV*, aparegut a «Miscel·lània Barcinonensis», XXXVI (1973), 41-62, posa en relleu la dificultat d'interpretar l'obra, a causa del seu caràcter fragmentari, i dubta, amb prou motiu, que es tracti d'un autèntic *fabliau*.

CANTS DE NOCES MEDIEVALS

No és gens habitual que siguin publicats nous textos medievals i menys encara que corresponguin a gèneres desconeguts fins ara en la literatura catalana. Aquest és un dels mèrits dels *Cants de nocces dels jueus catalans* editats a cura de Jaume Riera i Sans pels Llibres del Mall (Barcelona, Curial, 1974). Gràcies a Riera podem llegir fàcilment cinc cants de nocces antics, dels segles XIV-XV, tres dels quals havien estat publicats el 1970 per M. Lazar; els altres dos eren coneguts només a través de descripcions. Aquestes peces pertanyen a un gènere ben viu entre els jueus sefardites i formaven part del patrimoni de les comunitats jueves catalanes; els dos manuscrits que les contenen degueren sortir del nostre país «en una data famosa, per no tornar-hi mai més, ficats dins el miserios farcell d'algun trist jueu exiliat de Girona o de Perpinyà». Els textos presenten la peculiaritat d'ésser escrits en lletres hebrees, cosa que sovint en dificulta la interpretació. Riera en fa una edició crítica en he-

JURÍ

LLIBRES PER ALS CRISTIANS D'AQUÍ I D'AVUI

DARRERES NOVETATS

LA FAMÍLIA, AVUI I AQUÍ
Comentaris a una enquesta
176 pp. 190 ptes.

Aquest llibre, presentat per l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, és fruit d'una enquesta que va obtenir 1.672 respostes. L'Institut preguntava: Què li passa a la família? On va? Què vol? L'enquesta i les reflexions que l'acompanyen ajudaran els lectors a trobar pistes que no són pura teoria, sinó que provenen de dades reals.

MEMÒRIES SOBRE LA JOC A CATALUNYA
Josep Castaño i Colomer
Pròleg de Joan Ramon i Cinca
236 pp.

Josep Castaño, jocista de la primera hora, explica amb competència quaranta anys d'història d'un moviment que com diu Joan Ramon i Cinca, florí com un miracle i que els anys seixanta entrà en una gran crisi. «El tema apassiona i és patètic per a molts de nosaltres». El volum és publicat per l'Institut Catòlic d'Estudis Socials.

Altres volums recents:

- Josep M. Totosaus, **CREURE AVUI**, 3.ª edició molt augmentada. 206 pp. 180 ptes.
- Jean Vimort, **ELS JOVES I LA LLIBERTAT**, 2.ª edició. 86 pp. 100 ptes.
- Lujgi Bettazzi, **L'ESGLÉSIA ENTRE ELS HOMES**, 108 pp. 125 ptes.

Josep Romeu i Figueras
(foto: Barceló).

breu i ens en dona al costat la transcripció catalana, tan fidel com ha estat possible. Per tal de facilitar la comprensió dels cinc poemes als lectors no habituats al català provençalitzant medieval —en aquest cas farcit d'expressions hebrees—, Ramon Pinyol n'ha fet una versió al català modern.

CANÇONS VALENCIANES DE NADAL

El 1960, Manuel Sanchis Guarner publicà a València un *Cançoner valencià de Nadal*, exhaurit aviat i incorporat el 1973 —en “segona edició molt augmentada”— als Quaderns de l'Editorial Gorg. El propòsit de l'obra és merament divulgatiu, però té una serietat poc acostumada als treballs folklòrics catalans. És dividida en quatre parts: cançons d'aguirlando, nadales valencianes antigues, nadales religioses actuals i nadales profanes actuals. Les cançons escollides van acompanyades sovint de comentaris, del text musical i de la bibliografia oportuna.

GOIGS VALENCIANS

Ricard Blasco ha publicat a l'Editorial Gorg un quadern sobre *Goigs valencians. Segles XVI al XX* (València 1974), recull de 71 peces, des dels *Goigs de la Verge Maria Beneita, Mare de Déu sacratíssima, que són los terrenals*, que Blasco considera dels segles XIII-XIV, fins als curiosos *Goigs de Santa Quitèria, venerada en la vila de Tirig*, on li fan festa el 22 de maig, fins ara pràcticament desconeguts. Al pròleg se'ns dona una *Aproximació a l'estudi dels goigs valencians*, massa influïda pels treballs d'Amades, les afirmacions del qual cal sotmetre sempre a una crítica rigorosa. En conjunt, l'obra és una aportació

valuosa al coneixement dels goigs del País Valencià.

POESIA POPULAR I LITERATURA

Amb el títol general *Poesia popular i literatura. Estudis i textos*, Josep Romeu i Figueras, professor a la Universitat autònoma de Barcelona, ha recollit sis treballs d'extensió i to desiguals sobre diversos aspectes de la literatura popular/tradicional catalana, en la qual l'autor és especialista reconegut: “*A la tonada de la Guilindó*”, *Naturalesa i fortuna d'un refrany-bagatella* (publicat el 1972 a “*Miscellanea Barcinonensia*”), *La cançó popular nadalenca, font d'un misteri dramàtic de tècnica medieval* (publicat el 1964 a l’“*Anuario musical*”), *Les poesies catalanes del Cançoner Musical d'Olot (segle XVII)* (publicat també a l’“*Anuario musical*”, el 1963), *Poesia popular i neopopularisme. Selecció i combinació en la “Història del soldat”, de Bartomeu Rosselló-Pòrcel* (inèdit fins ara), “*Els estudiants de Tolosa*”, *Orígens, formació i transmissió d'una balada folklòrica catalana* (publicat el 1956, al volum VI dels “*Estudios dedicados a Menéndez Pidal*”), i *Poesia catalana del segle XVI. Les versions conegudes de “Bella, de vos som amorós”* (publicat el 1960 al volum II de la “*Miscelánea filológica dedicada a monsenyor A. Griera*”).

Tots els treballs han estat revisats i en algun cas completats amb apèndixs (concretament: *Sis versions folklòriques inèdites de la cançó de “Els estudiants de Tolosa” i Més sobre “Bella, de vos som amorós”*). En conjunt, formen una contribució notable a l'estudi de la nostra poesia tradicional antiga i moderna i a les relacions, tan obscures, entre aquesta poesia i la “literatura”. En general, s'ocupen de punts molt concrets, a partir d'edicions de textos (no sempre inèdits) o de catàlegs bibliogràfics. Els treballs que tenen més interès per a un públic no especialitzat són, possiblement, el comentari a la neopopularista *Història del soldat* de Rosselló-Pòrcel, que utilitza la metodologia de Jakobson, i l'ambiciós estudi sobre *Els estudiants de Tolosa*, que intenta de demostrar —al meu entendre sense assolir-ho— que aquesta cançó és d'origen català i que fou redactada a les comarques gironines a mitjan segle XIV (el que sí que em sembla evident és la seva afirmació, contra Menéndez Pidal, que el metre heptasíl·labc no és propi només del Romancer castellà; fa temps que he arribat a la mateixa conclusió, després d'un estudi atent de la cançó francesa i italiana).

JOSEP MASSOT I MUNTANER